Podobno trudno jest być nastolatkiem, a jeszcze trudniej nastolatkiem stojącym przed wyborem szkoły średniej. Z jednej strony bunt, poszukiwanie własnej tożsamości, mnóstwo znaków zapytania i pytań bez odpowiedzi , z drugiej moment, kiedy należy wykazać się umiejętnością podejmowania decyzji, bycia osobą zdecydowaną, świadomą swoich słabych i mocnych stron, oraz zawodowych wyborów.

Trochę psychologii, czyli o karierze zawodowej z innej strony.

Kim chciałbyś zostać Wojtusiu? Strażakiem. A ty Małgosiu? Przedszkolanką. Takie pełne przekonania deklaracje często słyszymy już od przedszkolaków. Ma to związek z istnieniem 5 faz rozwoju kariery zawodowej, z których pierwsza-faza wzrostu- przypada na czas od urodzenia do 14 roku życia. To wtedy młodsze dzieci (4-10 lat) fantazjują w zabawie o wykonywanych zawodach, snują marzenia i wyobrażenia o przyszłej pracy, starsze 11-12 odkrywają swoje zainteresowania, które stają się głównym wyznacznikiem ich aktywności, jeszcze starsze (13-14 lat)- w tym nasz gimnazjalista zaczynają dokonywać analizy swoich zdolności pod kątem zawodowym. Pojawia się świadomość swoich mocnych stron predysponujących do wykonywania określonego zawodu oraz tych słabych, które mogą utrudnić zdobycie wymarzonego zawodu („ Jestem słaba z matematyki, nigdy nie zostanę księgową”, „ Lubię gotować, interesują mnie programy kulinarne, marzę o tym żeby zostać kucharzem. Gotowanie to moja pasja”.)
Druga faza, która obejmuje stadium dorastania, to faza poszukiwań (15-24 rok życia). W tej fazie, a dokładnie w jej okresie wstępnym (15-17 lat) znajduje się nasz ósmoklasista, który staje przed wyborem szkoły średniej. Charakteryzuje się ona wypróbowywaniem różnych ról społecznych, zdobywaniem doświadczeń zawodowych w czasie zajęć szkolnych lub w czasie wolnym. Nastolatek dokonuje pewnych wyborów, dyskutuje na temat pracy, zawodów, snuje wyobrażenia o sobie wykonującym określony zawód. Zaczyna obserwować, które zawody cieszą się popularnością i uznaniem na rynku pracy, pyta rodziców o ich drogę do wykonywanego zawodu, śledzi informacje o ludziach wykonujących określony zawód, ich zarobki, szanse na zdobycie pracy.

Jak Wojtek został strażakiem, czyli wybieramy szkołę ponadpodstawową.

Według badań przeprowadzonych przez KOWEZiU wynika, że największy wpływ na dalsze wybory edukacyjne i zawodowe uczniów mają rodzice oraz tradycje rodzinne. Rola rodziców jest w tym przypadku nie do przecenienia. To oni znają najlepiej swoje dziecko, jego możliwości, umiejętności, zainteresowania, słabe strony i ograniczenia . Przed wyborem szkoły warto siąść razem z dzieckiem i porozmawiać o jego planach, marzeniach, słuchać go uważnie, naprowadzać, wspierać, nie oceniać. Na co zwrócić szczególną uwagę?

Przychodzi uczeń do lekarza:
Duże znaczenie podczas wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej ma stan zdrowia dziecka. Jeżeli istnieją jakieś ograniczenia zdrowotne należy to wziąć pod uwagę wybierając szkołę ponadpodstawową, aby uniknąć przykrych rozczarowań. Są zawody, w których wady postawy, nadciśnienie, duża wada wzroku, alergie są czynnikiem dyskwalifikującym do ich wykonywania. Należy pamiętać, że uczeń, który pragnie kontynuować naukę w szkole branżowej lub technikum do niezbędnej dokumentacji będzie musiał dołączyć zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania wybranego zawodu.

Zbieram znaczki i motyle, a ja kocham jazz.

Każde dziecko czymś się interesuje, choć nie zawsze potrafi nazwać co to jest. Obserwując dziecko można zauważyć na co poświęca więcej czasu, jakich przedmiotów uczy się z przyjemnością, jakie są jego zainteresowania pozaszkolne. Zainteresowania to inaczej zaciekawienie jakąś dziedziną, aktywne poznawanie określonych zjawisk, bez niczyjego nakazu czy obowiązku. Poznanie swoich zainteresowań, obszarów, w których można je rozwijać jest bardzo istotne w wyborze dalszego kształcenia. Należy zwrócić na to uwagę rozmawiając z dzieckiem o wyborze szkoły ponadpodstawowej. Jeżeli dziecko samo nie potrafi powiedzieć jakie są jego zainteresowania, warto podsuwać mu swoje spostrzeżenia- widzę, że masz dobre oceny z biologii, czy biologia cię interesuje? Zauważyłam, że oglądasz dużo programów motoryzacyjnych. Co możesz mi o tym powiedzieć.

W gorącej wodzie kąpany...

Przychodzimy na świat z określonym typem temperamentu. Temperament jest to zespół cech charakterystycznych dla danej osoby, który jest podstawą kształtowania się i rozwoju osobowości. To, jaki dziecko ma temperament widoczne jest już w pierwszych latach życia. Są dzieci ruchliwe, pełne energii, spontaniczne, szybko nudzące się i niecierpliwe, są też powolne, nie potrzebujące wielu bodźców, wytrwale wykonujące monotonne zadania, dokładne. Warto pomyśleć jaki typ temperamentu prezentuje nasze dziecko. Czy pobudliwy i energiczny choleryk sprawdzi się w zawodach wymagających skupienia i kontrolowania swoich emocji? Czy powolny, wrażliwy, lubiący ciszę i spokój melancholik będzie czuł się dobrze w roli dynamicznego dziennikarza?

Zdolny, czyli jaki?

Kolejnym krokiem w wyborze zawodu jest analiza swoich zdolności i umiejętności. Choć trudno w przypadku ósmoklasisty mówić o umiejętnościach zawodowych można już zaobserwować zdolności ponadzawodowe, kluczowe, takie jak radzenie sobie ze stresem, zarządzanie czasem, planowanie. Zdolności możemy podzielić na ogólne, np. inteligencję, spostrzegawczość, wyobraźnię i specjalne-zdolności matematyczne, językowe, plastyczne,

muzyczne itp. Warto porozmawiać z dzieckiem na temat jego zdolności i umiejętności, przeanalizować je pod kątem planów zawodowych. Jeżeli dziecko marzy o tym, aby być architektem należy zastanowić się czy jest uzdolnione rysunkowo lub czy następca Daniela Olbrychskiego przejawia zdolności aktorskie.

Możliwości intelektualne

Analizując potencjał dziecka podczas wyboru szkoły ponadpodstawowej należy wziąć również pod uwagę jego możliwości intelektualne. Pomocne w tym może okazać się udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące wyników szkolnych dziecka, jego potencjału, zasobu wiedzy i umiejętności, przeanalizowanie ocen z poszczególnych przedmiotów.
Jeżeli dziecko posiada orzeczenie o kształceniu specjalnym ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim warto zorientować się jakie szkoły przygotowane są na przyjęcie ucznia z taką dysfunkcją. Zespół Szkół Zawodowych nr 2 na ul. Brzeskiej w Białej Podlaskiej posiada klasy integracyjne, w których mogą uczyć się dzieci z niepełnosprawnością . W Łosicach działa Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, w którym w szkole zawodowej mogą uczyć się uczniowie z upośledzeniem w stopniu lekkim, a w Szkole Przysposabiającej do Pracy uczniowie z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym i znacznym. Zachęcam również do korzystania z oferty Powiatowej Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w zakresie doradztwa zawodowego i/lub diagnozowania, jeżeli zauważą Państwo, że dziecko przejawia trudności w nauce.

Linki do wybranych szkół ponadpodstawowych:
http://www.platerka.pl/
http://www.kraszak.pl/
http://www.staszicbiala.pl/
http://katolickieliceum.pl/news.php
http://zsz2.bialapodlaska.pl/zsz2/index.php
http://www.zsz1.edu.pl/
http://www.zdzbp.pl/news.php
http://zsjp.janowpodlaski.net/

opracowanie Anna Hryciuk- doradca zawodowy